

แนวทางพัฒนาคุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมของ
ฐานเรียนรู้คนรักแม่ธรณี (ปุ๋ยหมักไม่กลับกอง)
ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครนายก

สมศักดิ์ จิตร์ภักดี

บทคัดย่อ

การพัฒนางานประจำสำนักงานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาคุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมของฐานเรียนรู้ปุ๋ยหมักไม่กลับกอง ศึกษาด้วยระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ คือแบบสอบถามความคิดเห็น จากกลุ่มตัวอย่าง 100 คน แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยแนวทางการสัมภาษณ์ จากผู้ให้ข้อมูล 2 กลุ่ม ได้แก่ เจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครนายก จำนวน 12 คน และผู้มาอบรมในโครงการอำเภอบำบัดทุกข์ บำรุงสุข แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน และผู้มาศึกษาดูงาน ณ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครนายก จำนวน 112 คน มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า 1) การประเมินคุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมของฐานเรียนรู้ปุ๋ยหมักไม่กลับกอง ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครนายก รวม 5 ด้าน อยู่ในระดับดี ($\bar{x}=4.15$) เมื่อแยกรายด้านพบว่า คุณภาพการให้บริการด้านวิทยากร อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x}=4.89$) และด้านเนื้อหาระยะเวลา วัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ อยู่ในระดับดี และจากการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมของฐานเรียนรู้ปุ๋ยหมักไม่กลับกอง ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครนายก พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ ให้ข้อมูลในทิศทางเดียวกันว่าฐานเรียนรู้ปุ๋ยหมักไม่กลับกอง เนื้อหาเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ ด้านการบริหารจัดการดิน น้ำ ป่า เป็นเรื่องสำคัญ ควรมีการเชื่อมโยงขององค์ความรู้ดิน น้ำ ป่า และบรรยายให้ความรู้เพิ่มเติมเฉพาะด้านของทฤษฎีใหม่ ด้านการบริหารจัดการป่า และให้ความสำคัญกับการฝึกปฏิบัติ เช่น การหมักดิน รักษาความชื้น และย่อยสลาย กลายเป็นปุ๋ย ซึ่งในการฝึกปฏิบัติควรดำเนินการในเวลา ที่เหมาะสมและมีแสงสว่างเพียงพอและเครื่องมืออุปกรณ์ต้องมีความพร้อมในการใช้งาน นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนได้กล่าวว่า สถานที่ต้องปลอดภัย นำเรียนรู้ มีป้ายองค์ความรู้ ที่อ่านเข้าใจง่ายและสวยงาม และยังพบว่ามีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการจัดทำถังขยะเปียกเพื่อสร้างปุ๋ยและลดการคาร์บอน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้ชุมชน และสามารถนำผลผลิตไปต่อยอดด้านการสนับสนุนกิจกรรมบ้านนี้มีรักปลูกผักกินเอง กิจกรรมทางนี้มีผลผู้คนรักกัน และกิจกรรมชอยนี้มีผล ผู้คนแบ่งปัน รวมถึงกิจกรรมอื่นๆ ที่เป็นการสร้างความมั่นคงทางอาหาร

คำสำคัญ: การให้บริการ, การฝึกอบรม, ฐานเรียนรู้คนรักแม่ธรณี

Guidelines to Enhance the Training Service Quality of Environmental Learning Base, Community Development Learning Center - Nakhonnayok

Somsak Jidpukdee

Abstract

The objectives of this routine research are to 1) investigate the training service quality of Environmental Learning Base, Community Development Learning Center – Nakhonnayok, and 2) to investigate the guidelines to enhance the training service quality of Environmental Learning Base, Community Development Learning Center – Nakhonnayok, by employing the mixed methodology of quantitative and qualitative research. The quantitative data collection tools include questionnaires for a sample of 100 people. The data given from the questionnaires were, afterward, analyzed using descriptive statistics, including Percentage, Mean, and Standard Deviation. Regarding the qualitative data, the interviews were used to collect the data from 2 groups of information providers, including 5 officers working at the Community Development Learning Center – Nakhonnayok, and 2 training attendants of the Relieve Suffering, Promote Happiness Based on Sustainable Integration Project, Zone 1, held between 16-20 January 2023, used for the content analysis. Referring to the research results, it was found that 1) The assessment of the training service quality of Environmental Learning Base, Community Development Learning Center – Nakhonnayok (5 Areas) is at the level of good ($\bar{X}=4.13$). When the focused areas were explored separately, it was discovered that the service quality regarding the lecturers appears to be at the level of very good ($\bar{X}=4.86$) while the service quality regarding the content, duration, materials, and locations is at the level of good ($\bar{X}=4.13$). In accordance with the examination of the guidelines to enhance the training service quality of Environmental Learning Base, Community Development Learning Center – Nakhonnayok, it was shown that most of the information providers expressed the information in the identical direction that Environmental Learning Base and the content in regard to the new theory of soil, water, and forest management are considered fundamental, that there shall be, therefore, a connection between explicit knowledge regarding soil, water, and forest, that there shall be a lecturing offering additional knowledge, especially knowledge dealing with the new theory of forest management, and that there shall be a focus on practical training, such as bud grafting, cleft grafting, and layering. Meanwhile, such practical training shall be operated at a proper time with sufficient lights while the equipment must be prepared for use. Further, it became apparent that some of the information providers suggested that the location used must be safe, engaging, and installed with explicit knowledge boards that can be easily understood and have excellent designs. In addition, it was revealed that there are still additional recommendations regarding the foundations of funds or community seed banks that can serve as a community learning center, where agricultural products can be developed for the areas of conservation and afforestation, and where can serve as the center of household vegetable seeds used for plant propagation henceforth.

Key words: Service, training, Environmental Learning Base

บทนำ

แผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570) ของกรมการพัฒนาชุมชน ภายใต้วิสัยทัศน์ "เศรษฐกิจฐานรากมั่นคง ชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" โดยมีเป้าหมายให้ชุมชน มีศักยภาพในการบริหารจัดการและพัฒนาตนเองสู่ความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน และเศรษฐกิจฐานรากมีความมั่นคง คนในชุมชนมีงาน มีอาชีพ มีรายได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี กรมการพัฒนาชุมชนจึงได้ดำเนินโครงการศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ณ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชน 11 แห่ง เพื่อการขับเคลื่อนหลักการของเกษตรทฤษฎีใหม่ ยกระดับเศรษฐกิจฐานรากและสุขภาวะชุมชน และสนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นโดยรอบพื้นที่ดำเนินงานของศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนมีความเข้มแข็ง บุคลากรในสังกัดของกรมการพัฒนาชุมชนมีศักยภาพ และได้รับการพัฒนาร่วมกับคนในชุมชนเกิดการพัฒนาระบบเพื่อรองรับสังคมผู้สูงวัยอีกทั้งเป็นการสืบสานศาสตร์พระราชาพระราชปณิธานอันจะส่งผลให้เป็นการสร้างความเข้มแข็งและศักยภาพในการแข่งขันของประเทศผ่านการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน ด้วยการน้อมนำศาสตร์พระราชาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติและขยายผลเป็นศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การจัดตั้งบริษัท รัฐวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) ร่วมกันกับชุมชนในพื้นที่ดำเนินงานพร้อมพัฒนาไปสู่ค่ายพักพิงแบบบูรณาการและฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการด้านน้ำ อาหาร และพลังงาน ศาสตร์พระราชา (Water Energy Food Emergency Aid Shelter Training : WEF EAST) (กรมการพัฒนาชุมชน, 2565)

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครนายก มีภารกิจในการให้บริการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรและให้บริการทางวิชาการของกรมการพัฒนาชุมชน และหน่วยงานราชการอื่น ๆ และเป็นศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้แก่หน่วยงานทั้งภายในและภายนอกตลอดจนประชาชนทั่วไป ครอบคลุมพื้นที่ 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครนายก นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา และปราจีนบุรี โดยใน พ.ศ.2563 ได้พัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้พื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ โคก หนอง นา โดยมีแนวทางมาจาก “ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง จ.ชลบุรี” และได้นำมาปรับใช้เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทและภูมิสังคมจังหวัดนครนายก โดยมีฐานเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง ทั้งหมด 13 ฐานเรียนรู้ ได้แก่ ฐานอนุรักษ์แม่ธรณี ฐานอนุรักษ์น้ำ ฐานอนุรักษ์ป่า ฐานคนเอาถ่าน ฐานคนมีน้ำยา ฐานอนุรักษ์สุขภาพ ฐานคนหัวเห็ด ฐานแม่ไก่อารมณีดี ฐานบ้านพอเพียง Model 30 ตารางวา ฐานบริหารจัดการขยะ ฐานเสวียน และฐานหลุมพอเพียง ฐานปุ๋ยหมักไม่กลับกอง เพื่อให้ผู้เข้าได้เข้ามาศึกษาและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสมกับสภาพภูมิสังคม โดยฐานการเรียนรู้ปุ๋ยหมักไม่กลับกอง เป็นฐานเรียนรู้สำคัญในการถ่ายทอดและเผยแพร่องค์ความรู้ให้แก่ผู้ที่ศึกษาดูงาน ตามแนวคิดฐานเรียนรู้ 4 พอ คือ พอกิน พออยู่ พอใช้ พอร่มเย็น และเป็นฐานที่ได้รับมอบหมายในการฝึกอบรม แต่จากการฝึกอบรมในโครงการอำเภอบำบัดทุกข์ บำรุงสุข แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน หัวข้อที่ 1 ดำเนินการระหว่างวันที่ 25-29 มีนาคม พ.ศ.2566 พบว่า ฐานเรียนรู้ปุ๋ยหมักไม่กลับกอง ให้บริการในด้านองค์ความรู้ ระยะเวลาในการเรียนรู้ยังไม่เหมาะสม ควรปรับเปลี่ยนเวลาจาก 13.00-14.00 น. เป็นช่วงเวลา 08.00-09.00 น. เนื่องจาก สภาพอากาศร้อนในการฝึกปฏิบัติอาจเกิดอุบัติเหตุในระหว่างการอบรมและสภาพร่างกายยังไม่พร้อมต่อการเรียนรู้ รวมถึงวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ พบว่า ต้องพัฒนาให้มีสะอาด มีสภาพแวดล้อมที่สามารถให้องค์ความรู้ มีความปลอดภัย และแสงสว่างที่เพียงพอ

จากเหตุผลความจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้จัดทำวิจัยเรื่องแนวทางพัฒนาคุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมของฐานเรียนรู้คนรักแม่ธรณี (ปุยหมักไม่กลับกอง) ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครนายก เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมของฐานเรียนรู้ปุยหมักไม่กลับกอง ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครนายก เพื่อเป็นฐานข้อมูลสำหรับวิทยกรประจำฐานเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองและเป็นข้อมูลสนับสนุนในการตัดสินใจในนโยบายของผู้บริหารในการวางแผนการขับเคลื่อนศูนย์เรียนรู้พื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่โคกหนอง นา ที่มีความพร้อมสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรม ทำให้ผู้เข้าอบรมเกิดความพึงพอใจในการให้บริการทางวิชาการและการฝึกอบรม รวมถึงสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับประชาชนและผู้ที่สนใจได้เรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมของฐานเรียนรู้คนรักแม่ธรณี (ปุยหมักไม่กลับกอง) ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครนายก
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมของฐานเรียนรู้คนรักแม่ธรณี (ปุยหมักไม่กลับกอง) ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครนายก

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ

พาราสุรามาน ซีเทมปี และแบร์รี (Parasuraman, Zeithaml, and Berry, 1988) ได้สร้างรูปแบบ ที่เรียกว่า SERVQUAL (Service Quality) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ได้รับความนิยมในการนำมาใช้ เพื่อศึกษาในแวดวงอุตสาหกรรมบริการอย่างกว้างขวาง ซึ่งองค์กรต้องการทำความเข้าใจต่อการรับรู้ของกลุ่มผู้รับบริการ เป้าหมายตามความต้องการในบริการที่ต้องการ และเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวัดคุณภาพในการให้บริการขององค์กร เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริการให้ประสบผลสำเร็จ สามารถแบ่งมิติได้เป็น 5 มิติหลัก ประกอบด้วย มิติที่ 1 ความเป็นรูปธรรมของบริการ (tangibility) ซึ่งงานบริการควรมีความเป็นรูปธรรมที่สามารถสัมผัสจับต้องได้ มีลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏให้เห็น เช่น อุปกรณ์ และ เครื่องใช้ สภาพแวดล้อมและการตกแต่ง การแต่งกายของพนักงาน แผ่นพับ และเอกสารต่าง ๆ ป้ายประกาศ ความสะอาดและความเป็นระเบียบของสำนักงาน ทำเล ที่ตั้ง มิติที่ 2 ความเชื่อถือไว้วางใจได้ (reliability) ซึ่งการให้บริการต้องตรงตามเวลาที่สัญญาไว้ กับลูกค้างานบริการที่มอบให้แก่ลูกค้าทุกครั้งต้องมีความถูกต้อง เหมาะสมและมีความสม่ำเสมอ มีการเก็บข้อมูลของลูกค้าและสามารถนำมาใช้ได้อย่างรวดเร็ว มิติที่ 3 การตอบสนองต่อลูกค้า (responsiveness) เน้นความรวดเร็วเป็นความตั้งใจที่จะช่วยเหลือลูกค้าโดยให้บริการอย่างรวดเร็ว ไม่ให้รอนาน รวมทั้งต้องมีความกระตือรือร้น เห็นลูกค้าแล้วต้องรีบต้อนรับ ให้การช่วยเหลือ สอบถามถึงการมาใช้บริการอย่างไม่ละเลย มิติที่ 4 การให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า (assurance) เป็นการบริการจากพนักงานที่มีความรู้ความสามารถในการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง มีทักษะในการทำงานตอบสนองความต้องการของลูกค้า และมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และมิติที่ 5 การรู้จักและเข้าใจลูกค้า (empathy) เป็นพนักงานที่ให้บริการลูกค้าแต่ละราย ด้วยความเอาใจใส่และให้ความเป็นกันเองและดูแลลูกค้าและแจ้งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ให้รับทราบ รวมถึงศึกษาความต้องการของลูกค้าแต่ละราย

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้เป็นแนวคิดหลักในการวิจัย โดยนำมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์เพื่อจัดทำประเด็นข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจความคิดเห็นในด้านคุณภาพการให้บริการฐานเรียนรู้ของศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครนายก

แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรม

สฺรุชณี เคนสุโพธิ์ (2560) กล่าวถึงการฝึกอบรมว่าเป็นแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในองค์การที่นิยมนำมาใช้เพื่อให้บุคลากรในองค์การได้มีการเปลี่ยนแปลง การเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมที่นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อบุคลากรและองค์การ เช่น ทักษะทางความคิดที่จะเกิดความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ความเป็นผู้นำทางการเปลี่ยนแปลง ทักษะทางด้านศิลปะ และทักษะทางภาษา เป็นต้น การฝึกอบรม และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นบทบาทหน้าที่ที่เร่งด่วนของผู้บริหารขององค์การ ต้องหันกลับมาทบทวน และสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นคนที่มีความรู้ ทักษะ ความชำนาญ และความสามารถเพื่อนำมาพัฒนาการทำงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงได้ ซึ่งการฝึกอบรม (Training) เป็นแผนการ และระบบการปรับปรุงพฤติกรรมซึ่งผ่าน การเรียนรู้หรือโปรแกรมหรือรายการที่บุคคลสามารถพัฒนาไปในแต่ละระดับความรู้ ทักษะ และสมรรถนะ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่จะพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ยังถือเป็นกิจกรรมการพัฒนาเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นในงานปัจจุบัน และเป็นการแสดงถึงวิธีการปฏิบัติงาน การพัฒนา (Development) ให้มีความสำคัญมากกว่างานปัจจุบันที่ทำอยู่ และมุ่งเน้นระยะเวลาที่ยาวนานกว่า ดังนั้น การฝึกอบรมและการพัฒนา จึงเป็นหัวใจสำคัญของความพยายามในการออกแบบอย่างต่อเนื่อง ปรับปรุงความสามารถและศักยภาพของบุคลากร และผลการปฏิบัติงานขององค์การให้ดียิ่งขึ้น (Mondy & Noe, 2005)

ในการวิจัยครั้งนี้ แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรมมีความเกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมของ ศพช. นครนายก โดยมุ่งเน้นผลที่เกิดขึ้นจากการฝึกอบรมในโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการอำเภอบำบัดทุกข์ บำรุงสุข แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน โครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ผู้บริหารระดับสูง กระทรวงมหาดไทย หลักสูตร ผู้นำนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลงสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่ต้องให้ความสำคัญกับการคำนึงถึงการเรียนรู้เพื่อการนำไปประยุกต์ใช้ ซึ่งต้องมีการสร้างคุณภาพการให้บริการให้กับฐานเรียนรู้ โดยผู้วิจัยนำแนวคิดรูปแบบ SERVQUAL มาประยุกต์ใช้ในการกำหนดเกณฑ์ในการสำรวจคุณภาพการให้บริการที่เหมาะสมในแต่ละฐานการเรียนรู้ ได้แก่ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับฐานเรียนรู้ คุณภาพของฐานการเรียนรู้ การตอบสนองความคาดหวังในการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ระยะเวลาที่เหมาะสมในการให้บริการฐานเรียนรู้ และการเอาใจใส่ให้ความสำคัญต่อผู้เข้ารับการอบรม

บริบทของฐานเรียนรู้ศูนย์ศึกษารักษ์แม่ธรณี (ปุยหมักไม่กลับกอง)

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครนายก มีภารกิจในการให้บริการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรและให้บริการทางวิชาการของกรมการพัฒนาชุมชน และหน่วยงานราชการอื่น ๆ และเป็นศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้แก่หน่วยงานทั้งภายในและภายนอก ตลอดจนประชาชนทั่วไป ครอบคลุมพื้นที่ 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครนายก นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา และปราจีนบุรี

โดยมีฐานเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง ทั้งหมด 13 ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย ฐานอนุรักษ์แม่ธรณี ฐานอนุรักษ์น้ำ ฐานอนุรักษ์แม่โพสพ ฐานอนุรักษ์ป่า ฐานคนเอาถ่าน ฐานคนมีน้ำยา ฐานอนุรักษ์สุขภาพ ฐานคนหัวเห็ด ฐานแม่ไก่อารมณ์ดี ฐานบ้านพอเพียง Model 30 ตารางวา ฐานบริหารจัดการขยะ ฐานเสวียน และฐานหลุมพอเพียง เพื่อให้ผู้เข้าอบรม ได้เข้ามาศึกษาและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสมกับสภาพภูมิสังคม ซึ่งฐานเรียนรู้ที่สำคัญฐานหนึ่ง คือ ฐานอนุรักษ์แม่ธรณี โดยมีองค์ความรู้ที่สำคัญ คือ การบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการหมักดิน ซึ่งดินเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสิ่งมีชีวิต เพราะเราใช้ทรัพยากรดินเป็นทั้งที่อยู่อาศัย เป็นแหล่งสร้างอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค แถมยังใช้เป็นแหล่งกักเก็บน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค จึงกล่าวได้ว่า ดินเป็นทรัพยากรชั้นมูลฐาน เป็นตัวการให้มนุษย์เก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากทรัพยากรอื่น ๆ ได้เพิ่มมากขึ้นอย่างมหาศาล การเกษตรที่ไม่ทำลายธรรมชาติ ไม่ทำลายดิน ไม่ใช้สารเคมีที่เป็นอันตรายต่อดิน และให้ความสำคัญกับการปรับปรุงดิน เป็นหัวใจสำคัญที่จะรักษาดินเอาไว้ได้ การ “หมักดิน” หรือ “คลุมดิน” โดยใช้ฟาง เศษหญ้า หรือใบไม้ที่สามารถย่อยสลายได้เองตามธรรมชาติ และใส่อาหาร ให้แก่ดิน ด้วยการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพลงไป เพื่อให้อาหารแก่ดิน แล้วดินจะปล่อยธาตุอาหารให้พืชโดยกระบวนการย่อยสลายของจุลินทรีย์ เรียกหลักการนี้ว่า “เลี้ยงดิน ให้ดินเลี้ยงพืช” การปฏิบัติเช่นนี้จะทำให้ดินกลับมามีชีวิต เป็นการ “คืนชีวิตให้แผ่นดิน”

ประโยชน์ของการหมักดิน

1. เป็นที่อยู่อาศัยของจุลินทรีย์
2. เป็นอาหารให้สัตว์หน้าดิน เช่น ไส้เดือน กิ้งกือ ฯลฯ ซึ่งช่วยพรวนดิน และถ่ายมูลเป็นปุ๋ยให้พืช
3. เก็บรักษาความชื้น และเมื่อย่อยสลายจะกลายเป็นฮิวมัส ซึ่งเป็นปุ๋ยให้กับพืช

ประโยชน์ของจุลินทรีย์

1. ช่วยตรึงไนโตรเจนจากอากาศ ซึ่งในอากาศมีก๊าซไนโตรเจนอยู่ถึง 78%
2. ช่วยย่อยสลายซากพืช ซากสัตว์
3. ช่วยย่อยแร่ธาตุที่อยู่ในหิน ลูกรัง ทราย เช่น ธาตุอาหาร กลุ่ม เหล็ก แมงกานีส สังกะสี ฟอสฟอรัส เป็นต้น
4. ช่วยผลิตฮอร์โมนให้พืช
5. ช่วยผลิตสารป้องกันโรคพืช

ระเบียบวิธีวิจัย

การพัฒนางานประจำฐานวิจัยเรื่องแนวทางพัฒนาคุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมของฐานเรียนรู้ อนุรักษ์แม่ธรณี (ปุ๋ยหมักไม่กลับกอง) ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครนายก ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ตามรายละเอียดดังนี้

การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมโดยเก็บข้อมูลรวบรวมจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมในโครงการอำเภอบำบัดทุกข์ บำรุงสุข แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน รุ่นที่ 1 ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมโครงการอำเภอบำบัดทุกข์ บำรุงสุข แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน รุ่นที่ 1 ปีงบประมาณ 2567 ณ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครนายก ในระหว่างวันที่ 25-29 มีนาคม 2567 จำนวน 100 คน
2. นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์
3. นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
4. ข้อมูลเชิงคุณภาพตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ บุคลากร ในสังกัด ศพช.นครนายก จำนวน 12 คน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาฐานเรียนรู้คุณรักษ์แม่ธรณี (ปุ๋ยหมักไม่กลับกอง) โดยการสนทนากลุ่ม ด้วยเครื่องมือประเด็นการสนทนาและกลุ่มเป้าหมายที่เคยเข้ารับการอบรม โครงการอำเภอบำบัดทุกข์ บำรุงสุข แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน รุ่นที่ 1 ปีงบประมาณ 2567 ณ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครนายก จำนวน 2 คน โดยการสัมภาษณ์ รวมทั้งสิ้น 14 คน

เครื่องมือการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามกรอบแนวคิดที่ได้พัฒนาจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ลักษณะของ แบบสอบถามแบ่ง ออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมของฐานเรียนรู้คุณรักษ์แม่ธรณี (ปุ๋ยหมักไม่กลับกอง) จำนวน 5 ด้าน รวมทั้งสิ้นจำนวน 20 ข้อ ได้แก่ ด้านเนื้อหาการสอน ด้านระยะเวลา ด้านการตอบสนองความคาดหวังในการเรียน ด้านคุณภาพของฐานการเรียนรู้ และด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นการตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการให้บริการในการฝึกอบรมของฐานเรียนรู้คุณรักษ์แม่ธรณี (ปุ๋ยหมักไม่กลับกอง)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ ประเด็นในการสนทนากลุ่มและแนวคำถามเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมของฐานเรียนรู้คุณรักษ์แม่ธรณี (ปุ๋ยหมักไม่กลับกอง) ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครนายก

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเชิงปริมาณคุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมของฐานเรียนรู้คุณรักษ์แม่ธรณี (ปุ๋ยหมักไม่กลับกอง) ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครนายก โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ โดยการ ตรวจสอบแบบสามเส้า วิเคราะห์และจัดกลุ่มข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยคุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมของฐานเรียนรู้คุณรักษ์แม่ธรณี (ปุ๋ยหมักไม่กลับกอง) ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครนายก ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการศึกษาวิจัยได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมของฐานเรียนรู้คุณรักษ์แม่ธรณี (ปุ๋ยหมักไม่กลับกอง) ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครนายก

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเรื่องคุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมของฐานเรียนรู้คุณรักษ์แม่ธรณี (ปุ๋ยหมักไม่กลับกอง) ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครนายกของผู้เข้ารับการ ฝึกอบรมโครงการอำเภอบำบัดทุกข์ บำรุงสุข แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน รุ่นที่ 1 ปีงบประมาณ 2567 จำนวน 100 คน ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ดังตาราง

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	77	77.00
หญิง	23	23.00
รวม	100	100.00

จากตารางพบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมโครงการอำเภอบำบัดทุกข์ บำรุงสุข แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน รุ่นที่ 1 ปีงบประมาณ 2567 ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 77 และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 23

ตารางที่ 2 แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามช่วงอายุ ดังตาราง

ช่วงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 25 ปี	0	0.00
ช่วงอายุ 25 - 30 ปี	0	0.00
ช่วงอายุ 31 - 40 ปี	22	22.00
ช่วงอายุ 41 - 50 ปี	29	29.00
อายุ 51 ปี ขึ้นไป	49	49.00
รวม	100	100.00

จากตารางพบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมโครงการอำเภอบำบัดทุกข์ บำรุงสุข แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน รุ่นที่ 1 ปีงบประมาณ 2567 ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้มีอายุอยู่ในช่วงอายุ 51 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 49 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 29 และช่วงอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 22 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการศึกษา ดังตาราง

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	0	0.00
มัธยมศึกษา	0	0.00
ปริญญาตรี	49	49.00
สูงกว่าปริญญาตรี	42	42.00
อื่นๆ	9	9.00
รวม	100	100.00

จากตารางพบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมโครงการอำเภอบำบัดทุกข์ บำรุงสุข แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน รุ่นที่ ๑ ปีงบประมาณ ๒๕๖๗ ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๔๙ รองลงมาอยู่สูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๔๒

ส่วนที่ ๒ การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมของฐานเรียนรู้คนรักซ์แม่ธรณี (ปุ๋ยหมักไม่กลับกอง) ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครนายก ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมโครงการอำเภอบำบัดทุกข์ บำรุงสุข แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน รุ่นที่ ๑ ปีงบประมาณ ๒๕๖๗ แบ่งเป็น ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหาวิชา ด้านระยะเวลา ด้านวิทยากร ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านสถานที่ ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านเนื้อหาการสอน

คุณภาพการให้บริการ ในการฝึกอบรมด้าน เนื้อหา	ระดับความคิดเห็น (ความถี่:ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	S.D.	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
เนื้อหาที่มีความ สอดคล้องและ เหมาะสมกับ วัตถุประสงค์รายวิชา	39 (42.00)	46 (44.00)	10 (10.00)	4 (4.00)	0 (0.00)	4.20	84.0	0.79	ดี
เนื้อหาที่มีความ เหมาะสมกับเวลาเรียน มีความเหมาะสมในการ จัดลำดับเนื้อหาการ สอน	45 (45.00)	48 (50.00)	5 (5.00)	2 (0.00)	0 (0.00)	4.36	87.20	0.67	ดี
ความเหมาะสมของ เนื้อหา แบ่งออก 2 ส่วน ได้แก่ ภาค บรรยายและ ภาคปฏิบัติ	45 (45.00)	46 (46.00)	8 (8.00)	1 (1.00)	0 (0.00)	4.35	87.00	0.67	ดี
เนื้อหาสามารถนำไป ประยุกต์ใช้ในงานหรือ ชีวิตประจำวันของท่าน ได้	40 (45.00)	41 (41.00)	18 (8.00)	1 (1.00)	0 (0.00)	4.20	84.00	0.67	ดี
ภาพรวมคุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมด้านเนื้อหา						4.29	85.72	0.70	ดี

จากตาราง พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมด้านเนื้อหาภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.29 (S.D.= 0.70) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ความเหมาะสมของเนื้อหาที่แบ่งออก 2 ส่วน ได้แก่ ภาคบรรยายและภาคปฏิบัติ และเนื้อหาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานหรือชีวิตประจำวันของท่านได้ อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.35 (S.D.= 0.67) รองลงมาเนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับเวลาเรียน อยู่ในระดับดีดี มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.36 (S.D.= 0.67) และเป็นที่น่าสังเกตว่าผลการวิเคราะห์รายข้อเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมด้านเนื้อหา ไม่พบข้อใดอยู่ระดับดีมาก

ตารางที่ 5 ความ คิดเห็นเกี่ยวกับด้าน ระยะเวลาคุณภาพ การให้บริการในการ ฝึกอบรมด้าน ระยะเวลา	ระดับความคิดเห็น (ความถี่:ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	S.D.	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
ความเหมาะสมของ ช่วงเวลาเรียนรายวิชา	0 (0.00)	0 (0.00)	38 (38.00)	30 (30.00)	32 (32.00)	2.06	41.20	0.83	น้อย
แบ่งเวลาภาคบรรยาย และภาคปฏิบัติได้ เหมาะสม	55 (55.00)	42 (42.00)	5 (5.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.49	89.8	0.59	ดี
ความเหมาะสมของ จำนวนชั่วโมงเรียน	41 (41.00)	52 (52.00)	7 (7.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.34	86.8	0.60	ดี
ภาพรวมคุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมด้านระยะเวลา						3.63	72.60	0.68	ดี

จากตาราง พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมด้านระยะเวลาภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.63 (S.D.= 0.68) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การแบ่งเวลาภาคบรรยายและภาคปฏิบัติได้เหมาะสม อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.49 (S.D.= 0.59) รองลงมาคือความเหมาะสมของจำนวนชั่วโมงเรียน อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 (S.D.= 0.60) และเป็นที่น่าสนใจว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นว่าความเหมาะสมของช่วงเวลาเรียนรายวิชาอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 (S.D.= 0.68) ซึ่งเป็นที่น่าสนใจว่าผลวิเคราะห์คุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมด้านระยะเวลา รายข้อ ไม่พบข้อใดอยู่ในระดับดีมาก

ตารางที่ 6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านวิทยาการ

คุณภาพการให้บริการ ในการฝึกอบรมด้าน วิทยาการ	ระดับความคิดเห็น (ความถี่:ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	S.D.	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
วิทยาการสามารถ ตอบสนองการให้บริการ การฝึกอบรมตามความ คาดหวังของท่าน	65 (65.00)	35 (35.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.65	93.00	0.48	ดีมาก
วิทยาการให้บริการ ฝึกอบรมด้วยความเต็มใจ	91 (91.00)	9 (9.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.91	98.20	0.29	ดีมาก
วิทยาการมีความรู้ความสา รณในการถ่ายทอดเนื้อหา	85 (85.00)	15 (15.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.85	97.00	0.36	ดีมาก
วิทยาการสามารถตอบ คำถามได้ชัดเจน	85 (85.00)	15 (15.00)	0 (1.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.85	97.00	0.36	ดีมาก
วิทยาการแต่งกายสุภาพ เหมาะสม	98 (98.00)	2 (2.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.98	99.6	0.14	ดีมาก
ภาพรวมคุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมด้านวิทยาการ						4.85	97.08	0.32	ดีมาก

จากตาราง พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมด้านวิทยาการภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.85 (S.D.= 0.32) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า วิทยาการแต่งกายสุภาพ เหมาะสม อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.98 (S.D.= 0.14) รองลงมา วิทยาการให้บริการฝึกอบรมด้วยความเต็มใจ อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.91 (S.D.= 0.29) วิทยาการมีความรู้ความสารถในการถ่ายทอดเนื้อหาและวิทยาการสามารถตอบคำถามได้ชัดเจน อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ 4.85 (S.D.= 0.36) และพบว่าวิทยาการสามารถตอบสนองการให้บริการการฝึกอบรมตามความคาดหวังของท่าน อยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.65 (S.D.= 0.48)

ตารางที่ 7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านวัสดุอุปกรณ์

คุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมด้านวัสดุอุปกรณ์	ระดับความคิดเห็น (ความถี่:ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	S.D.	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
วัสดุอุปกรณ์มีความเหมาะสมกับกิจกรรม	28 (28.00)	32 (32.00)	40 (4.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	3.88	77.6	0.82	ดี
วัสดุอุปกรณ์เพียงพอสำหรับกลุ่มเป้าหมาย	20 (20.00)	26 (26.00)	54 (54.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	3.66	73.2	0.79	ดี
วัสดุอุปกรณ์มีความพร้อมในการใช้งาน	36 (36.00)	54 (54.00)	10 (10.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.26	85.2	0.63	ดี
ภาพรวมคุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมด้านวัสดุอุปกรณ์						3.93	78.67	0.74	ดี

จากตาราง พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมด้านวัสดุอุปกรณ์ภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.93 (S.D.= 0.74) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า วัสดุอุปกรณ์มีความพร้อมในการใช้งาน อยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.26 (S.D.= 0.63) รองลงมาวัสดุอุปกรณ์มีความเหมาะสมกับกิจกรรม อยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.88 (S.D.= 0.82) และวัสดุอุปกรณ์เพียงพอสำหรับกลุ่มเป้าหมาย อยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.66 (S.D.= 0.79) ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าผลวิเคราะห์คุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมด้านวัสดุอุปกรณ์รายข้อ ไม่พบข้อใดอยู่ในระดับดีมาก

ตารางที่ 8 ความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านสถานที่

คุณภาพการให้บริการใน	ระดับความคิดเห็น (ความถี่:ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	S.D.	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
การฝึกอบรมด้านวัสดุอุปกรณ์	31 (31.00)	42 (42.00)	27 (27.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.04	80.8	0.76	ดี
สถานที่ปลอดภัยสำหรับการฝึกอบรม	29 (29.00)	42 (42.00)	27 (27.00)	1 (1.00)	1 (1.00)	3.97	79.4	0.83	ดี
สถานที่มีความเหมาะสมเป็นฐานเรียนรู้	26 (26.00)	25 (25.00)	46 (46.00)	2 (2.00)	1 (1.00)	3.73	74.6	0.90	ดี
สถานที่เหมาะสมกับกิจกรรมฝึกปฏิบัติ	33 (33.00)	38 (38.00)	26 (26.00)	2 (2.00)	1 (1.00)	4.00	80	0.87	ดี
ภาพรวมคุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมด้านสถานที่						3.94	78.70	0.84	ดี

จากตาราง พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมด้านสถานที่ภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.94 (S.D.= 0.84) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สถานที่สะอาดและเรียบร้อยอยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.04 (S.D.= 0.76) รองลงมาสถานที่เหมาะสมกับกิจกรรมฝึกปฏิบัติ อยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.00 (S.D.= 0.87) สถานที่ปลอดภัยสำหรับการฝึกอบรม อยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.97 (S.D.= 0.83) และสถานที่มีความเหมาะสมเป็นฐานเรียนรู้ อยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.00 (S.D.= 0.87) ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าผลวิเคราะห์คุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมด้านวัสดุอุปกรณ์รายข้อ ไม่พบข้อใดอยู่ในระดับดีมาก

จากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมของฐานเรียนรู้คนรักษ์ป่าศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครนายก ทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหาวิชา ด้านระยะเวลา ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านสถานที่ อยู่ระดับดี และพบว่าคุณภาพการให้บริการด้านวิทยากร อยู่ระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 (S.D.= 0.65)

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมของฐานเรียนรู้คนรักแม่ธรณี (ปุ๋ยหมักไม่กลับกอง) ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครนายก

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในประเด็นของเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับฐานเรียนรู้ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดให้ข้อมูลในทิศทางเดียวกันว่า ในด้านเนื้อหาการสอนในภาคบรรยายควรมีการเชื่อมโยงทฤษฎีใหม่ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า ให้ผู้เข้าอบรมได้เข้าใจในภาพรวมและความสำคัญของฐานเรียนรู้คนรักแม่ธรณี (ปุ๋ยหมักไม่กลับกอง) ก่อนฝึกปฏิบัติ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ให้ข้อมูลบางส่วนได้กล่าวว่าควรมีการถ่ายทอดความรู้หรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสภาพปัญหาของสภาพดินทั้งในประเทศไทยและระดับโลก เพื่อชี้ให้เห็นความสำคัญของการรักษาอนุรักษ์ดินและเน้นการลงมือฝึกปฏิบัติจริงเพื่อเกิดการเรียนรู้ เกิดการลองผิดลองถูก

สำหรับในประเด็นของด้านระยะเวลาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ให้ข้อมูลในทิศทางเดียวกันว่าควรมีการปรับช่วงเวลาเรียนรู้ให้สามารถยืดหยุ่นได้ ตามสภาพอากาศ เพื่อผู้เข้าอบรมจะได้เรียนรู้อย่างเต็มที่ทั้งบรรยากาศและสภาพร่างกายของผู้เข้าอบรมเอง และยังพบว่าผู้ให้ข้อมูลบางส่วนได้กล่าวว่าปรับเวลาเพื่อความปลอดภัยของผู้เข้าอบรมทั้งในระหว่างฝึกปฏิบัติและการเดินทางระหว่างเปลี่ยนฐานเรียนรู้

ในส่วนของประเด็นด้านวิทยากรพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ให้ข้อมูลในทิศทางเดียวกันว่าวิทยากรมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอด แต่ต้องมีความรอบรู้ในเรื่องทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่โลก หนอง นา เพิ่มมากขึ้น และสามารถให้ข้อมูลความรู้ของฐานอื่น ๆ ที่มีความเชื่อมโยงกัน นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ให้ข้อมูลบางส่วนได้กล่าวว่าวิทยากรควรมีองค์ความรู้ใหม่ ๆ เรื่องการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ (โซลาร์เซลล์) เนื่องจากปัจจุบันเราสามารถเรียนรู้จากช่องทงออนไลน์ได้ ดังนั้นต้องปรับตัวให้ทันต่อการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน

รวมถึงจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในประเด็นของวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติฐานเรียนรู้ พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ให้ข้อมูลในทิศทางเดียวกันว่าควรให้ทุกคนได้ฝึกปฏิบัติเหมือนกันและลงมือทำด้วยกัน เช่น การห่มดิน ควรจัดหาอุปกรณ์สำหรับทุกคนได้เรียนรู้และลงมือทำไปพร้อมกัน นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ให้ข้อมูลบางส่วนได้กล่าวว่าในการฝึกปฏิบัติ การดูแลและปรับปรุงดิน รูปแบบอื่น ๆ

นอกจากนี้ ในประเด็นของด้านสถานที่หรือฐานเรียนรู้พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ให้ข้อมูลในทิศทางเดียวกันว่าต้องปลอดภัย นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ให้ข้อมูลบางส่วนได้กล่าวว่าควรมีป้ายฐานเรียนรู้ที่พร้อมใช้งานและปรับปรุงข้อมูลอยู่เสมอ ทั้งนี้ ในภาพรวมพบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ ให้ข้อมูลในทิศทางเดียวกันว่าฐานเรียนรู้คนรักแม่ธรณี (ปุ๋ยหมักไม่กลับกอง) เนื้อหาเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ด้านการบริหารจัดการดิน น้ำ ป่า เป็นเรื่องสำคัญควรมีการเชื่อมโยงขององค์ความรู้ดิน น้ำ ป่า และบรรยายให้ความรู้เพิ่มเติมเฉพาะด้านของทฤษฎีใหม่ด้านการบริหารจัดการดิน และให้ความสำคัญกับการฝึกปฏิบัติ เช่น การห่มดิน ซึ่งในการฝึกปฏิบัติควรดำเนินการในเวลาที่เหมาะสมและมีแสงสว่างเพียงพอและเครื่องมือต้องมีความพร้อมในการใช้งาน นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนได้กล่าวว่า สถานที่ต้องปลอดภัย นำเรียนรู้ มีป้ายองค์ความรู้ที่อ่านเข้าใจง่ายและสวยงาม และยังพบว่า มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการจัดทำปุ๋ยแห้งชีวภาพ และปุ๋ยน้ำชีวภาพ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้ชุมชน และสามารถนำผลผลิตไปต่อยอดด้านการอนุรักษ์ การปลูกพืชผักสวนครัว รวมถึงเป็นศูนย์ที่รวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับฐานคนรักแม่ธรณี ต่อได้

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องแนวทางพัฒนาคุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมของฐานเรียนรู้คนรักแม่ธรณี (ปุยหมักไม่กลับกอง) ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครนายก ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. คุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมของฐานเรียนรู้คนรักแม่ธรณี (ปุยหมักไม่กลับกอง) ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครนายก พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมของฐานเรียนรู้คนรักแม่ธรณี (ปุยหมักไม่กลับกอง) ด้านเนื้อหาวิชา ด้านระยะเวลา ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านสถานที่อยู่ในระดับดี และด้านวิทยากรอยู่ในระดับดีมาก สาเหตุที่ผลการวิจัยเป็นไปในลักษณะนี้ อาจมีสาเหตุเนื่องมาจากผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องที่วิทยากรถ่ายทอดอยู่แล้ว และมีความรู้เช่นเดียวกับศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครนายก ทำให้เกิดมุมมองที่เกิดจากประสบการณ์โดยตรง จึงให้ความเห็นด้านเนื้อหาวิชาทั้งภาคทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีใหม่ ทฤษฎีใหม่ด้านการบริหารจัดการ ทรัพยากรดิน น้ำ ป่า และศาสตร์พระราชาก็ถูกต้องและความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการอนุรักษ์ดิน ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานหรือชีวิตประจำวันได้และจัดกิจกรรมในเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้เป็นพื้นที่ ๆ พร้อมสำหรับการเรียนรู้ในการฝึกปฏิบัติ และมีอุปกรณ์ฝึกปฏิบัติที่เพียงพอและสภาพพร้อมใช้งาน และในด้านวิทยากรที่มีผลการวิเคราะห์ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x}=4.86$) อาจมีสาเหตุเนื่องมาจากวิทยากรมีการฝึกอบรมต่อเนื่อง มีการแลกเปลี่ยนความรู้จากใหม่จากผู้เข้าอบรมที่สามารถนำมาต่อยอดและเผยแพร่แก่ผู้เข้าอบรมในโครงการอื่น ๆ ได้ รองลงมาด้านเนื้อหาวิชา อยู่ในระดับดี ($\bar{x}=4.32$) อาจเนื่องมาจากมีการเรียบเรียงเนื้อหาที่จำเป็นสำหรับผู้เข้าอบรมก่อนการจัดฝึกอบรม โดยมีเนื้อหาเกี่ยวแนวคิด ทฤษฎี และนวัตกรรมศาสตร์พระราชาก็เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาป่า ที่มาจากภูมิปัญญาของคนไทยเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและภัยพิบัติ เชื่อมโยงสู่การแก้ปัญหาความอดอยากหิวโหยด้วยทฤษฎีบันได 9 ขั้นสู่ความพอเพียง ที่มีขั้นพื้นฐาน คือ พอกิน พอใช้ พออยู่ พอมี พอสุข ที่ได้ประโยชน์จากการปลูกป่า 3 อย่าง ได้แก่ ไม้กิน ไม้ใช้ และไม้เศรษฐกิจ ทำให้ผู้เข้าอบรมเกิดความรู้และความเข้าใจถึงความสำคัญของป่า ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของสุวินัย เกิดทับทิม (2560) เรื่องการดำเนินงานของศูนย์ฝึกอบรมปราชญ์ชาวบ้านด้านเกษตรกรรม: กรณีศึกษาศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง จังหวัดชลบุรี พบว่า อสม. บ้านหนองยาง มีความพึงพอใจในระดับมากด้านความรู้ความสามารถของวิทยากรที่มาถ่ายทอดความรู้ให้ในการฝึกอบรมของคุณัย ($\bar{x}=4.17$) และมีความพึงพอใจในระดับมากสำหรับความรู้ที่ได้รับเรื่องการเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การปรับเปลี่ยนทัศนคติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นแบบพออยู่ พอกิน พอใช้ พอมี พอสุข โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{x}=4.43$) และยังมีผลสอดคล้องกับงานวิจัยของนิวัฒน์ ตุ่นบุตรเสลา (2556) เรื่องการประเมินผลการฝึกอบรมหลักสูตรผู้ตรวจประเมินการจัดการพลังงานภายในองค์กร พบว่า ความคิดเห็นด้านบริบท ความพึงพอใจด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตอยู่ในระดับสูงทุกด้าน โดยที่วิทยากรมีความรู้ในหัวข้อที่สอนมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุดและความเหมาะสมของเวลาที่ใช้ฝึกอบรมทั้งหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่ำที่สุด ส่วนผลการประเมินปฏิกริยาพบว่า ด้านบริบทผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่เข้ารับการฝึกอบรมเพราะเป็นไปตามกฎหมายกำหนด ด้านปัจจัยนำเข้าหลักสูตร/คู่มือมีความเหมาะสม แต่จำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีมากเกินไป ด้านกระบวนการวิทยากร วิธีการฝึกอบรม วิธีการประเมินผลการเรียนรู้มีความเหมาะสมแต่เวลาฝึกอบรมยังไม่เหมาะสม และด้านผลผลิตผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่มีความมั่นใจว่าจะสามารถนำความรู้ที่ได้รับกลับไปใช้ในการตรวจประเมินฯ ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ และการฝึกอบรมหลักสูตรนี้สามารถทำให้ผู้ผ่านการฝึกอบรมได้รับความรู้เพิ่มขึ้นจริง

2. แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการในการฝึกอบรมของฐานเรียนรู้คนรักแม่ธรณี ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครนายก พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ ให้ข้อมูลในทิศทางเดียวกันว่าฐานเรียนรู้คนรักแม่ธรณี (ปัญหาไม่กลับกอง เนื้อหาเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ด้านการบริหารจัดการดิน น้ำ ป่า เป็นเรื่องสำคัญ ควรมีการเชื่อมโยงขององค์ความรู้ดิน น้ำ ป่า และบรรยายให้ความรู้เพิ่มเติมเฉพาะด้านของทฤษฎีใหม่ด้านการบริหารจัดการป่า และให้ความสำคัญกับการฝึกปฏิบัติ ซึ่งในการฝึกปฏิบัติควรดำเนินการในเวลาที่เหมาะสมและมีแสงสว่างเพียงพอและเครื่องมือต้องมีความพร้อมในการใช้งาน นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนได้กล่าวว่า สถานที่ต้องปลอดภัย น่าเรียนรู้ มีป้ายองค์ความรู้ที่อ่านเข้าใจง่ายและสวยงาม และยังพบว่า มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้ชุมชน และสามารถนำผลผลิตไปต่อยอดด้านการอนุรักษ์ดิน การปลูกพืชผักสวนครัว การปลูกไม้ผล สร้างความมั่นคงด้านอาหาร ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของศศินันท์ ศิริวรรณ (2556) เรื่องกระบวนการส่งเสริมเรียนรู้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาศูนย์กสิกรรมธรรมชาติสองสลึง ตำบลสองสลึง จังหวัดระยอง พบว่า กระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ ของศูนย์กสิกรรมธรรมชาติสองสลึง มีการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วย หลักการเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง ทำให้ผู้เรียนได้เกิดองค์ความรู้ระหว่างการดำเนินกิจกรรม ซึ่งเกิดจากการได้ลงมือทำเองและเกิดจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนด้วยกัน เน้นในเรื่อง รู้จำ และทำเป็น โดยแบ่งเป็น ขั้นตอน "คิดให้รู้" เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ทบทวนตัวเองว่า มีศักยภาพและความพร้อมทางด้านใดบ้างเพื่อที่จะได้มั่นใจว่า หลังการอบรมไปแล้วจะได้นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง เป็นการให้ผู้เรียนได้สร้างทัศนคติที่ดีให้แก่ตนเอง อันจะนำไปสู่การมีสมาธิ และความมุ่งมั่นใน การอบรม ขั้นตอน "ดูให้จำ" เป็นการสาธิตการทำ โดยให้วิทยากรแต่ละฐานทำให้ดูเป็นตัวอย่าง โดยเน้นให้ผู้เรียนได้เห็นการปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำได้ง่ายขึ้น ขั้นตอน "ทำให้เป็น" เป็นการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติลงมือฝึกทำจนชำนาญ เกิดความรู้จากการลองผิดลองถูกรับรู้ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง การศึกษายังได้พบว่า ตัวของผู้อบรมก็มีความสำคัญต่อความสำเร็จในกระบวนการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความมีอุดมการณ์และความเชื่อมั่นศรัทธาต่อแนวคิดเกษตรกรรมธรรมชาติและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งการมีจิตใจที่มุ่งมั่นต่อการรับความรู้เพื่อนำไปดำเนินชีวิตของตนเอง และได้พบว่าบริบทสภาพแวดล้อม ของศูนย์ฯ ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเกษตรกร รวมทั้ง ความพร้อมของศูนย์เรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องวิทยากรผู้สอน หลักสูตรที่เหมาะสมตรงกับความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม กระบวนการถ่ายทอดความรู้ที่มีการจัดลำดับการถ่ายทอดเนื้อหาเชื่อมโยงน่าสนใจระยะเวลาที่เหมาะสมในการฝึกอบรม สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้แก่ผู้เรียนอย่างสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น การศึกษามีข้อเสนอแนะ ให้มีการสร้างทัศนคติที่ดีในหมู่ผู้เรียนในกระบวนการฝึกอบรม ให้นำหลักการ การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงมาใช้ในการฝึกอบรม และให้มีการเตรียมความพร้อมในเรื่อง วิทยากร รูปแบบวิธีการถ่ายทอดที่เหมาะสม เครื่องมือ อุปกรณ์ สถานที่ และห้องปฏิบัติการหรือฐานฝึกต่าง ๆ ในกระบวนการฝึกอบรม และยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของแก้ววิเศษ ธรรมวงสา (2553) เรื่องการจัดการการเรียนรู้กสิกรรมธรรมชาติแบบเกษตรกรสู่เกษตรกรของศูนย์เรียนรู้กสิกรรมธรรมชาติสองสลึง อำเภอแกลง จังหวัดระยอง พบว่า ศูนย์เรียนรู้กสิกรรมธรรมชาติสองสลึง อำเภอแกลง จังหวัดระยอง มีการดำเนินการจัดการการฝึกอบรมในศูนย์กสิกรรมธรรมชาติสองสลึงมีความสอดคล้องกับแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เน้นถ่ายทอดความรู้ที่เหมาะสมกับเกษตรกรให้สามารถนำมาใช้กับชีวิตประจำวันได้ ซึ่งศูนย์การเรียนรู้ดังกล่าวนี้ จัดอยู่ในกลุ่มของศูนย์การเรียนรู้ที่มีความเข้มแข็งเข้มชั้นในเนื้อหาและการปฏิบัติจริง และจากผลการศึกษา ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ คือ ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติ ควรจะเสริมจำนวนของเกษตรกรที่เป็นวิทยากรให้ได้ครบตามจำนวนฐานเรียนรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ และเพิ่มเนื้อหาการเรียนรู้ที่จำเป็น เช่น การปฏิรูปที่ดิน การส่งเสริมพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์พื้นบ้าน การควบคุมและต่อราคาสินค้าเกษตรอินทรีย์

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยพบว่าควรวางนโยบายแก้ไขปัญหาคอนภาพการให้บริการในการฝึกอบรมของฐานเรียนรู้ คนรักษ์แม่ธรณี (ปุ๋ยหมักไม่กลับกอง) ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครนายกเกี่ยวกับการพัฒนาสถานที่เรียนรู้ให้ปลอดภัยและสวยงาม มีความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ และป้ายความรู้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการวางแผนงานด้านงบประมาณที่ต้องนำมาปรับปรุงและพัฒนาฐานเรียนรู้ และแผนงานปฏิบัติงานเกี่ยวกับพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่รับผิดชอบหน้าที่วิทยากรประจำฐานเรียนรู้ อีกทั้งการจัดช่วงเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมฝึกปฏิบัติ

2. จากผลการวิจัยพบว่าควรวางแนวทางปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประจำฐานเรียนเพื่อพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการให้บริการเป็น 3 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาองค์ความรู้ วิธีการถ่ายทอดความรู้ และการจัดแผนงานพัฒนาสถานที่ สื่อองค์ความรู้ รวมถึงการดูแลรักษาอุปกรณ์ให้พร้อมใช้งานและปลอดภัย

3. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นความเหมาะสมของกระบวนการฝึกปฏิบัติของฐานเรียนรู้โดยการทดลองใช้แนวทางฐานเรียนรู้อื่น ๆ และศูนย์เรียนรู้ที่มีกระบวนการฝึกอบรมเหมือนกันเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

กรมการพัฒนารัฐบาล. (2565). *บันทึกนักพัฒนา พ.ศ. 2566*. กองแผนงาน กรมการพัฒนารัฐบาล.

แก้ววิเศษ ธรรมวงศา และ Keoviseth Thammavongsa (2553). *การจัดการการเรียนรู้วิถีชีวิตวิถีชีวิตแบบ*

เกษตรกรรมวิถีชีวิตของศูนย์เรียนรู้วิถีชีวิตวิถีชีวิตสองสปีชีส์ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง.

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นิวัฒน์ ตุ่นบุตรเสลา. (2555). *การประเมินผลการฝึกอบรมหลักสูตรผู้ตรวจประเมินการจัดการพลังงานภายในองค์กร* มหาวิทยาลัยมหิดล/กรุงเทพฯ. DOI: https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=10.14457/MU.the.2012.68

ธนัชพร หาได้ และมัลลิกา ทองเอม. (2564). *รูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ยั่งยืนสำหรับผู้สูงอายุในตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก*. วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 157-165. <https://research.kpru.ac.th/research2/pages/filere/1631518074.pdf>

ศศิรินทร์ คิริวรรณ และ Sasinun Siriwan (2555). *กระบวนการส่งเสริมเรียนรู้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกรณีศึกษาศูนย์วิถีชีวิตวิถีชีวิตสองสปีชีส์ ตำบลสองสปีชีส์ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครนายก. (2566). *ข้อมูลโครงการอำเภอบำบัดทุกข์ บำรุงสุข แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน*. กรมการปกครอง

สุวินัย เกิดทับทิม. (2560). *การดำเนินงานของศูนย์ฝึกอบรมปราชญ์ชาวบ้านด้านเกษตรกรรม: กรณีศึกษาศูนย์วิถีชีวิตวิถีชีวิตมาบเอื้อง*. https://kukr.lib.ku.ac.th/proceedings/KUCON/search_detail/download_digital_file/315462/89838

Parasuraman, A., Zeithaml, V.A., and Berry, L.L. (1988). "SERVQUAL: A multiple-item scale for measuring consumer perception of service quality." *Journal of Retailing*, 64(1), 12-40.